

Anders Fogh Rasmussens tale ved Mindelunden

Taler

Anders Fogh Rasmussen
Statsminister

Dato

4. maj 2005

Sted

Mindelunden, Hellerup

Omstændigheder

I denne tale fremsættes den første officielle mundtlige danske undskyldning. Daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen gav i sin tale en undskyldning til de tyske flygtninge, der under besættelsen blev afvist, da de søgte tilflugt i Danmark. Anders Fogh Rasmussen kaldte dette en *"plet på Danmarks i øvrigt gode omdømme i denne sammenhæng"*.

Før denne undskyldning er der af Poul Nyrup givet en officiel skriftlig dansk undskyldning til Thuleboerne i 1999 og Mette Frederiksen gav i 2019 en mundtlig undskyldning til Godhavnstrengene og andre tvangsanbragte.

Deres Majestæt, mine damer og herrer

Da frihedsbudskabet lød fra BBC i London den 4. maj 1945 kl. 20.36, samlede det danske folk sig i et fællesskab, en fest og en begejstring, som er det største og stærkeste, Danmark oplevede i det sidste århundrede.

Men glæden over befrielsen blev for mange også blandet med en sorg over de mange, som betalte med deres liv i kampen mod nazisterne. Og en vrede over de ufattelige forbrydelser og lidelser, som nazisterne havde udsat Europa for.

Et sted i Danmark kan det synes særlig svært at festligholde befrielsen i disse dage. For Bornholm var krigen ikke slut. 7. og 8. maj 1945 blev Rønne og Nexø ramt af krigens gru under et sovjetisk bombardement. 9 døde og et stort antal bornholmere mistede deres hjem. For Bornholm sluttede krigen først endeligt den 5. april 1946.

Her i Ryvangen blev danske frihedskæmpere henrettet af tyskerne. Her i Mindelunden ligger gravene for mange af dem, der måtte lade livet i kampen mod besættelsesmagten.

Jeg har ikke selv oplevet besættelsen og befrielsen. Men jeg bliver dybt bevæget

over at stå mellem disse grave. Det er overvældende at tænke på de mange skæbner, der skjuler sig bag navnene på gravstenene. Men bag hvert navn stod et menneske, som traf et valg. Båret af en dyb overbevisning om, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Nazismen var en så ond og gennemført forbryderisk ideologi, at den måtte bekæmpes. Men langt ind i krigen var nazisterne så stærke, at modstand kunne synes nytteløs.

Heldigvis var der nogle, som gjorde aktiv modstand. De spurgte ikke om, hvad der kunne nytte. Men om, hvad der var sandt. De nøjedes ikke med at hytte sig. De handlede. De gav deres liv for vores frihed.

Det danske folk skylder en stor tak til frihedskæmperne. De reddede Danmarks ære. Og de sikrede det danske folks selvrespekt.

Danske modstandsfolk var en blandet flok. Det ser vi tydeligt her i Mindelunden. Der var tale om alle slags mennesker – høj som lav, unge rebeller såvel som gode og solide borgere. Stort set alle professioner var repræsenterede.

Tag for eksempel ismester Hans Jørgen Henriksen fra Ålborg, som i en alder af 35 år blev henrettet på pistolbanen her i Ryvangen.

Der var også kommunelærer Sven Otto Nielsen. Hans historie er på samme tid dybt fascinerende, gribende og tragisk. Efter få måneder som leder af en sabotagegruppe, blev han angivet af en stikker. I ildkamp med besættelsestropper fik han knust sit ene ben af skud. 36 år gammel blev også han henrettet i Ryvangen. Han kunne dårligt stå, da de skød ham.

Men folk døde ikke kun i Danmark. Politifolk, modstandsfolk og mange andre døde af udmattelse, sygdom og sult i koncentrationslejrene.

Kaptajn Tage Fox Maule blev også angivet af en stikker. Han røg i Shellhuset og Vestre Fængsel. Syg af de lidelser, han havde været udsat for, blev han sat på den sidste fangetransport mod syd. 12 dage var de undervejs gennem Tyskland i en kreaturvogn. En forfærdelig tur. Hans kammerater måtte slæbe ham gennem porten til Dachau. Lige inden for porten døde han af udmattelse og sygdom.

Danskere sejlede under stor personlig risiko for de allierede. Det er overraskende, hvor mange – og hvor mange der ikke overlevede. Det var ikke alle, der var så heldige som matrosen Alf Rasmussen. Han overlevede at blive torpederet tre gange på otte timer – formentlig af den samme ubåd.

Nogle danskere valgte at kæmpe på allieret side på landjorden og i luften. En af de kendteste var Anders Lassen. Han faldt som bekendt, da han egenhændigt angreb en maskingeværrede i Italien. Mindre kendt er måske, at han faktisk startede som krigssejler. Ved nyheden om den tyske besættelse tvang han sammen med de øvrige ombordværende sit skib i land i Sydafrika. Herfra tog han til Storbritannien og meldte sig til de engelske specialstyrker.

Her i Ryvangen bør vores tanker derfor også gå til de danskere, som aldrig vendte hjem. Mange fik ikke engang en gravsten. De døde under transporter. I koncentrationslejre. Eller gik ned med deres skibe.

Det kan være tungt at tænke på. Værre er, at vi i dag ved, at danske myndigheder i nogle tilfælde var medvirkende til at udvise folk til lidelse og død i koncentrationslejrene. Det var personer, der søgte tilflugt her i landet fra de nazistiske forfølgelser af det jødiske folk. Danske myndigheder udleverede disse mennesker til nazisterne.

Også andre, uskyldige mennesker blev med danske myndigheders aktive medvirken overladt til en uvis skæbne i det nazistiske regimes hænder. Der er tale om skamfulde begivenheder. En plet på Danmarks i øvrigt gode omdømme i denne sammenhæng.

Erindringen om besættelsestidens skyggesider hører desværre også med til markeringen af 60-året for Befrielsen. Jeg vil derfor gerne - ved netop denne lejlighed og på dette sted – på regeringens og dermed den danske stats vegne beklage og undskylde disse handlinger.

En undskyldning kan ikke gøre historien om. Men den kan tjene til at erkende historiske fejltagelser. Så nuværende og kommende generationer forhåbentlig undgår lignende fejl i fremtiden.

I aften må vi ikke glemme, at Danmark blev frit, fordi millionvis af allierede soldater kæmpede mod nazisterne. Et besøg på krigskirkegården i Normandiet

er et bevægende vidnesbyrd om de ofre, som unge amerikanere, englændere, canadiere – ja, unge fra hele verden – gav i kampen mod nazismen og for friheden.

I Danmark vil vi aldrig glemme de allierede flyvere, som forsynede den danske modstandsbevægelse med våben og gav det danske folk håb. Og vi vil aldrig glemme de britiske soldater, der kom til Danmark som befriere den 5. maj 1945.

British veterans and soldiers,

Thank you for taking time to be present here today. Denmark will never forget the sight of British soldiers crossing our borders, landing in our airfields and docking in our harbours on the 5th of May. It was indeed a happy day.

Great Britain showed extraordinary stamina and resolve in the awful days in the summer of 1940.

The Nazi armies seemed invincible. Despite heavy losses and horrific bombardments of London and other British cities, you stood firm. In a situation that seemed hopeless you managed to keep a flicker of hope burning in the occupied countries. In Denmark, too. We are eternally grateful that you did not give up. That you rejected all thought of a compromise with Hitler. That you kept on fighting.

Deres Majestæt, mine damer og herrer,

I aften mindes vi de frihedskæmpere, som gav deres liv for, at vi i dag kan leve i frihed, fred og fremgang. Mange af dem var ganske unge. Én af dem var Kim Malthe-Bruun. Kim blev henrettet af tyskerne den 6. april 1945 sammen med tre andre. Han var da 21 år. I afskedsbrevet til sin mor skriver han bl.a.: ”Jeg har vandret ad en vej, som jeg ikke har fortrudt. Jeg har aldrig svigtet, hvad der i mit hjerte slog. Og jeg synes nu, at jeg kan se en sammenhæng. Jeg er ikke gammel. Jeg burde ikke dø, og dog synes det mig så naturligt, så ligetil.”

Vi er en stor tak skyldig til de, der fulgte deres hjerte og kæmpede for, hvad de fandt rigtigt. Mange af dem betalte den fulde og højeste pris.

Æret være deres minde.

Kilde

stm.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Mindetale, Undskyldningstale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-fogh-rasmussens-tale-i-mindelunden>